

Լուսանկար նամակագրոշմ:

Ամերիկա նամակագրոշմի նոր տեսակ մը հնարած է, այսինքն՝ նամակագրոշմի հետո՛վ փոքրիկ լուսանկարներ՝ որոնց ետեւ մածանող նիւթով օժտւած է եւ երբեքներն ալ ծակիք բացուած, այնպէս որ դիւրաւ կրնայ բաժնուիլ: Այս լուսանկար նամակագրոշմը (գորղին պատկերով) կը ստանայ իւրացանչիւր դը թղթատարութեան պաշտօնարանէն՝ յուղարկելով իւր լուսանկարն: Այս նամակագրոշմին 190 հատը կ'արժէ 6 մարք, 1000 հատը 50 մարք: Կը կցցուի նամակաթղթով, այլեւտոմսի, փայլ, եւ այլն: Այս նորածնութիւնն անշուշտ Ուիլիսոնսէն ստղին ալ պիտի անցնի:

Նոր մոդորակ:

Մայիս 17ին ՏՊՐ Բալթիկ Վիեննայի դիտողներէն տեսաւ նոր մոդորակ մ'ալ, զոր նաբերնէաց որս Պառնարտ Նշմարած էր արդէն ի Նապփել (Ղէն-նէսի): Գիրքն էր 243 ատա. 18 վայրկ. ուղիղ էլք եւ 19 ատա. 8 վայրկ. հարաւային խոտորուն: Մեծութիւնն երկուստանէրորդ կարգի աստղ հասւսար էր: Առով աստղակեանքներուն (astéroïdes) թիւն եղաւ 266:

ՖԻՏՏԵՍԿԱՐՆ

Չոր գեանականոր:

Գեանականոր չորքերնէլ նորագոյն ժամանակներու տակաւ մեծ կարեւորութիւն ստանալու էր սկսի: Չոր գեանականոր դիւրաւ չի կրնար փանայ, կը բուր մեծապէս թիւն եւ նախը փոխադրութեան նախը զգալապէս կը նստաք, որ եւ է չոր տեղ մը փոքր միջնոցի մէջ կրնայ պահուիլ, եւ այս տարիներն որ գեանականոր փանայնաւ ենթակայ է, կրնայ չորքերնէլով կորստանալ առհնէւտունիլ: Ծառային փոքրութեան համար դիւրաւ ալ կրնայ խաւրիւլ պնպպին տեղեր՝ ուր գեանականոր յառաջ չի գար:

Պտղը եղանակն անցնելէն ետեւ կրնայ սկսուիլ գեանականոր չորքերնէլ: Չորքերնէլու համար շատ աւելի կը յարմարին ողորկակեղեւ տեսակները՝ քան թէ խոտանաւորը: Վասն զի անոնք քիչ կը փնայնան եւ սոկին ալ դիւրաւ կ'ըլլայ, Գեանականորը կեղեւելէն ետեւ մարտը ջրոյ մէջ կը լուան եւ շերտ շերտ կորելով հասարակ աղի կենդանացեալ լուծուածին մէջ կը ձգեն՝ ուր 15—20 վայրկեան պետք է քնայ: Այսպէս ապաքնով լուսարով՝ գեանականորին մէջի ջուր կը նուազի եւ չորնալու աւելի ընդունակ կ'ըլլայ: այս լուսարմը կ'արգելու նաեւ գեանականորի շերտերնէլ շուտով գունաւորիլ: Աղի խժուածակն հանելէն վերջը քիչ մը կը ծորցընեն եւ յետոյ արուեստական չորարան կը դնեն: Այս գործողութեան համար ինչպէս պտուղը նոյնպէս գեանականորին ալ չորարանի մազերու վրայ կը դրուի, եւ 80—90 աստիճան կըլն. բարեխառնութեան մէջ կը չորցուի: Չորնալու ժամանակը պտղայ չորնալու ժամանակէն քիչ մ'երկայն է: Այսպէս չորացած գեանականոր կրնայ 12 — 15 ժամ ջրոյ մէջ կապընելէն ետեւ՝ իրեն թաղմ գործածուիլ:

Առողջեղմ մոդորը:

Սուեայ հին գրեթեներն հետեւեալ ամենապարզ եղանակաւ կը մաքրուին. 1 լիտր ծխախոտ, 3 լիտր ջրոյ մէջ եռացընելու է: Այս հեղուկին մէջ կարծր խղանակ մը թաթանակով՝ մազերուն ուղղութեամբն տաւին կը խղանակուի: Արդիւնքը գերազանց է:

ՄԱՆԵՐԱԼՈՒՐԷ

Մրջնոց տարիքը:

Ընդդէմի Յովհաննէս Լուբբը ընդգնիլը քննութիւն մ'ըրած է մրջնոց տարեաց վրայ, որ բոլորովին հակառակ կ'ըլլէ այն գրութեան թէ անանոց տարիքն իրենց մեծութեան համեմատ կ'ըլլայ: Լուբբը անձամբ մրջնոց շներն է այս նպատակաւ, որուն մէջ 12 տարուն էք մրջններն ալ կան, որոնց անպակէն թեպէտ բոլորացած են ըստ հասակին, բայց գեւ զարգացող ձու կ'անեն:

Առումնաբաժանված վիճակագրոշմին:

Միացեալ Նահանգայ մէջ 17,000 ատամ՝ նորոյժ կ'այ, որոնք ամէն տարի տակաւ մ'ստիկ կը գործածեն ակույ շներու: Ենթագրելով որ այսպէս շարունակուի, 21 դար ետքը երկրին բովանդակ ոսկին գերեզմանաց մէջ պիտի ժողուի, եւ 22-րդ դարուն՝ գերեզմանը ոսկւոյ հանք պիտի ըլլան:

Աշխարհի լրագիրները:

Աշխարհի վրայ այժմ 43,700 լրագիր կը հրատարակուի, եւ ընդ ամենը 10,592 միլիոն օրինակ կը ցրուի, ուստի մաշոյ գրուի 6 1/2 օրինակ կ'իշայ: Եւրոպա կ'ըլլէ 19,540 լրագիր, Հիւսիսային Ամերիկա 12,400, Ասիա 750, Հարաւային Ամերիկայ 609, Անգլիերեն 16,500 լրագիր կ'այ, գերմաներեն 7800, զաղգիրներ 4000, սպաներեն 1000, հայերեն 26: Ամերիկայ լրագիր 4020 են թուով, 20,000-ը շարաթն երկու կամ երեք անգամ կ'ըլլէ, մնացածներն ամական կամ տարեկան են:

ՓԵՂԱՔԵԼԵՆ ՅԵՍՈՒՆԴԵՐՆ

Նոր Ապրիլ ամսին մէջ Շննպէլ գաղղիացոյն ինդիոն յնդեան եղաւ. յիսուի գորղիցալ քոլոր Սուրուպ, վախճալով որ քուցէ համաշխարհական պատերազմի առիթ կ'ուզայ. ամական քաղաքատնութեամբ արդի քաղաքագիտաց խաղաղասիրութիւնն ու գնապանական խոնամութիւնն այս անգամայից ինդիոն կարգադրոցի ի կողմն խաղաղութեան եւ արդարութեան:

Մայիս ամսին նա ասէլ ոչ ինչ նուազ արդեալից ինդիոններ յարոյց: Շնկու շարաթ յառաջ քոլոր օրագիրը Գեոմանիոյ օրագիրներէն ընդօրինական աշխարհ ամենայն լուր սփռեցին, թէ Գաղղիա քաղաքներ կը փոխարէ սահմանները, Պոլսնմոյժ պատերազմի պաշտօնական յարաւոր պատրաստութեան մէջ է, Գաղղիացոց ատնուութիւնն ընդդէմ Գեոմանիոյ օր քան զօր կը սաստկանայ. Գաղղիացիք Գեոմանիոյ վրայ սքոտի յարձակն, եւ ուրիշ այսպիսի լրեր: Հազիւ թէ ասոնք

տիեզերաց կոյ պոետուս էին. յանկարծ նեղագիտները կը հաղորդեն, թէ Նուպէ պաշտօնէից գահեղենն հանդերձ պաշտօնակցօք կը հրաժարի. եւ ցարդ Գառնիոյ ամենայն քաղաքագիտաց չանքը նոր պաշտօնարան կազմելու ի դերն է կենլէ: Յաւակն զգուծին արդարեւ, յորում բովանդակ երկերից կը կոէ. փառք ու պատիւ, վաճառականութիւն ու դերասանական ազդեցութիւն, ներքին քարորութիւն, գիտութիւն եւ արունեստ, ի մի բան ամենայն ինչ կը նուազն եւ կը նուաստանայ ամպկսի յողորդ վարչութեան ներքեւ: Տարուան մը մէջ երեք պաշտօնարան փոխուեցաւ, եւ ոչ որ գիտէ. թէ այս չորրորդ պաշտօնարանն եթէ բարեբախտաբար կազմուի. քանի ամսուան կենաց պիտի վայելէ ի շնորհաց զանազան կուսակցութեանց:

Ժամօթ է Գառնիոյ մէջ եռապատիկ կուսակցութեանց զանազանութիւնը. որք են Չափաւորական-հասարակականութիւնը. Արմատականութիւնը Գառնիոյ ղաւմը կամ Թազարականութիւնը: Սակայն դժբախտութեամբ ամենայն որ գիտէ թէ Արմատականաց կուսակցութիւնն այսօր Գառնիոյ կը հրամայէ: Նուպէի պաշտօնարանին մէջ կային բոլորէն չորս արմատական պաշտօնախմբ, որոնք զոնքէն արդէ պաշտօնարանին կը հրամայէին. բայց այս բաւական չէր: Արմատականաց կուսակցութեան մի միակ ծիգն է վարչութիւնն ղեկն ի ձեռին ունենալ եւ բոտ իրենց անբիշ պերանց եւ քմաց ամենայն ինչ վեր ի վայր դադարեցան: Անոնց բունն եւ ամենի զօրութեան ղէմ ղնելու այժմ ի փիմակի չորս չափաւորական հասարակականականաց կուսակցութիւնը. վասն զի մինչ ցարդ բազմաթիւ էական ինչորոց մէջ կամայ ակամայ տեղի տալով զօրացողին անոնց կուսակցութիւնը. եւ անա այսօր երկեւղ ունի բովանդակ ներուպ, որ կառավարութեան աստնն անոնց ձեռքը չանցի: Գառնիոյականք որ ի բնէ ամենայն հասարակականական պաշտօնարանի ղէմ են. սակայն եւ այնպէս շատ նիւթոց մէջ զօնքին պաշտօնարաններուն եւ իրենց բունն ի նպատակ նոցա տուին. բայց քնակաշաւս ամենայն զիշողութիւնն որոշ չափ ունի: Այժմ կը նշմարեն, թէ Արմատականաց նպատակն է տիրապետել Գառնիոյ վրայ, միջաբանեցան ընդդէմ հասարակաց վստակար կուսակցութեան, եւ տապալեցին յԱրմատականաց տիրապետեալ պաշտօնարանը:

Անս երեք կուսակցութիւնը. որոնքմէ եւ ոչ մին բացարձակ առանելութիւն ծայրից ունի շորհրդանոցի մէջ, եւ հոս է նաեւ դժուարութեան կնիքն, որմէ շատ դժուարաւ պիտի զերծանին: Արմատականք բացարձակապէս կը մերժեն հասարակականականաց առաջադրած միջաբանութեան փորձերը. կը փափաքեն միայնակ տիրապետել Գառնիոյ վրայ եւ պաշտօնարան մը կազմել իրենց կուսակիցներէն: Չափաւորական հասարակականութեանք եւս չեն ի վիճակի զուտ իրենց կուսակիցներն պաշտօնարան մը կազմելու եւ արմատականները բոլորովին ի բաց հանելու, ինչպէս որ անոնց խոհմազդն եւ անուանի անաւաններ կը ցնական, անոր համար պէտք է որ միջին եւ չափաւորական կուսակցութիւնք իրարու նետ միարանին եւ հայեթինաց այս աղետից զարման տանելու աշխատին: Անոր ապացոյց Մայիսի 25ին Փէթրի եւ Մաքսո հասարակականական եւ պաշտօնողական կուսակցութեանց զխաւոնները Գրէմի գահեղեցուն կը դիմեն առաջադրելու որ վասն զօգտի հայեթինաց ի շնորհս մեծականաց զազաց՝ պաշտօնարանի վարչութիւնն Արմատականաց շարժեն: Այս է Գառնիոյ այժման զօրութիւն, յորում պաշտօնարանն մը բունի. իսկ յետոյ ինչ յառաջ գալու Բարձրեան Ատուան գիտէ:

Թուի թէ, ինչպէս գեղեցիկ խորհրդածած էր գերմանացի օրաթերթը մը, Արմատականք իրենց այս ան-

խոնք՝ ընթացիք հասարակականութեան նիտին աստիճանի պիտի նուաստացնեն ժողովրդեան առինքն, եւ պատճառ պիտի ըլլան խոհմազդն հասարակականութեանց Գառնիոյականաց բանակը դիմելու, որուն նեղութեամբ վարչութեան ասանդ Գառնիականականաց ձեռքը պիտի անցնի: Իցն ծագէլ ան օրն, յորում Գառնիա այս խոտիութիւններն զերաներ, եւ վայելէր քանի մը սարի մաղորդը խաղաղութիւն ի ներքեւ եւ արտաքին:

Մայիս 30ին Փարիզէն եկած նեղագիրը կը ծանուցանեն, թէ Բուպէ պաշտօնարանը ըստ յարմարութեան պաշտօնարան մը կազմելու է զանց աննելով Գուլամիւնն եւ բոլոր Արմատականները:

Ոչ նուազ նշանակալից է բաւական ժամանակէ վեր ինչ ինչ օրագրաց մէջ հրատարակուլ լուրը, թէ Մ. Քահանայապետին եւ Իտալիոյ մէջ հաշտութիւն պիտի ըլլայ: Դեռ դրական ապացոյց չկայ ի միջի, սակայն այս խոսակցութիւնները թուի թէ չի՛ ունենան. վասն զի Գերմանիոյ Մ. Քահանայապետին նետ հաշտութիւն պիտի անցնի առաջն ազգայն ազդեցութեան չէ մնացած եւ պիտի զետն ապագային համար, եւ կնիանք այժմէն հաստատել, թէ ընդհանուր քաղաքականութեան վրայ մեծ ազդեցութիւնն քրոս է եւ պարսկանդական ըզմուի ուղղութիւնը տուած:

Ի հաստատութիւն այս կարծեաց յառաջ բերենք Մ. Քահանայապետին ժառանգութեան մաս մը, զոր Մայիսի 23ին գումարիւր Կարդինալաց պաշտօնական ժողովմէ մէջ խոսեցաւ:

Մ. Քահանայապետը խօսելով Բոուսիոյ նետ ըրած կրօնական խաղաղութեան վրայ՝ ըսէ. “Միշտ այս կրօնական պատերազմի արեւածնորով շատ քրաղեալ էինք: Միակէս կողմէն վերջ տալու համար՝ առանձինք զմեզ բաւական չհամարեցանք, այլ եպիսկոպոսաց եւ կաթողիկէս պատաւանաւորաց զործակցութիւնը ինքեցեցին: Անոնց յարատեւութեամբ ու միջաբանութեամբ եկեղեցին մեծամեծ օգուտ չափեցաւ եւ կը յուսայ մեծագոյն եւս: Կայսրն եւ իւր խորհրդականաց աջաբանութեան եւ խաղաղութեան հանդէպ կառավարութիւնը ծանաղցն անպատեհութեանց բարձման համանցեալ եւ ընդունեցաւ եւս այլեւայլ զործակական խաղաղական պայմաններ, այնպէս որ յառաջուան օրէնքները մասսամ իւրեք կամ բոլորովին բարձուակ, կամ շատ մեղմացած են:

Թե՛ն ղեռ ցանկալի շատ իրեր կան, սակայն եւ այնպէս աստից վրայ պէտք ենք ուրախանալ, ի մասնաւորի Քահանայապետին ազատ գործունէութեան վրայ Բուուրի կաթողիկէս հասարակութեան մէջ: Յուսանք լաւագոյն սորիւնք ունենալ Գերմանիոյ ուրիշ կողմին ալ, ի մասնաւորի Էնստէն-Տարմշտայի մէջ: Երանի թէ նաեւ Իտալիա՝ որ մեզի առանձինս սիրելի է, մեր առ ամենայն ազգս քուցած խաղաղամտութիւնն օգուտ քաղէ: Խաղաղակաթ լըճմանակ, որ Իտալիա զազի պիտեալից կուուէ ընդդէմ քահանայապետութեան, որուն պատիւը Կաղաղի մմասանից մեղմունքն նախածանկներաց դաւաճմունքներն: Այս միջաբանութիւնն իրագործելու զարման է այնպիսի զմեակի մի ստեղծուան, յորում Քահանայապետն որիւրիշ իշխանութեան հպատակ չլլայ եւ իրական լիակատար ազատութիւն վայելէ, որ Իտալիոյ շահոց ու միայն չի վնասեր, այլ մմասանից նորին քարօրութեան անշափա կը նպաստէ:”

ՀՐԸՏԸՍԻՆԻՆԵՏԸՏԻ ԽՄԲԸԳԻԲ
Հ. ԲԸՓԸԵԼԻ Վ. ԳԸՐԸԸՆԶ

ՎԵՆԵՐԱ ՄԻԻԲԸՐԸՆԸ ԶԳՐԱՐԱՆ. (W. HENRICH)